

ਕੜਿਆਲਵੀ ਦੱਖਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਨਾਟਕ - ਉਣੇ ਤੇ ਸੱਖਣੇ

30th March, 2001

ਇਹ ਨਾਟਕ ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ ਦੇ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਿਹ 'ਉਣੇ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਕੂਲ ਆਫ ਡਰਾਮਾ ਵਲੋਂ ਇਹ ਨਾਟਕ ਪਲਸ ਮੰਚ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਦੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਦੇ ਨਾਟਕ ਮੇਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ 19 ਅਪ੍ਰੈਲ ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਭਵਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲਈ ਵਿਉਂਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ ਸਾਡਾ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਆਪ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਉਹਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਸੋਚ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ। ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੀ ਵਸੋਂ ਦਾ 27 ਫੀਸਦੀ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਮਾਜ 'ਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੀ। ਉਹਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਚ ਜਿਥੇ ਘੋਰ ਯਥਾਰਥ ਹੈ, ਉਥੇ ਇੱਛਕ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸੁਪਨਾ ਵੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਐਸਾ ਸਮਾਜ ਬਣਾ ਸਕਾਂਗੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਚ ਨੀਚ ਦਾ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਾਟਕ 'ਉਣੇ ਤੇ ਸੱਖਣੇ' ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ, ਇਕ ਛੋਟਾ ਕਿਸਾਨ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਟੁੱਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਮਹੇਂਦਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਆਪ। ਲੇਖਕ ਨਾਟਕ ਦਾ ਸੂਤਰਧਾਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਦਾ ਪਾਤਰ ਵੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦਾ ਪਾਤਰ ਨਾਟਕ 'ਚ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਨਾਟਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਲਾਟ ਕਹਾਣੀ 'ਉਣੇ ਦਾ ਹੈ। ਮਹੇਂਦਰ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਨਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਸੀਆਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮਹੇਂਦਰ ਨਾਲ ਸਾਥੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਆਪ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਾਥੀਆਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਦਾ ਸਿਖਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਹੇਂਦਰ ਦੇ ਘਰੋਂ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਕੋਲ

ਧ ਸਿੰਘ ਆਪ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਥੱਲੇ ਦੱਖਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਅਤਰੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕੇਗਾ। ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਮੁੜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਢਾਂਚਾਲਪ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਰੂਪ 'ਚ ਲਏ ਰਹਨ।

- ਨਾ ਮਹੇਂਦਰ, ਕਣਕ ਤਾਂ ਫੇਰ ਵੱਢੀ ਜ, ਪਹਿਲਾਂ ਐਂ ਦੱਸ, ਤੈਨੂੰ ਤਕਲੀਫ ਕੀ ਐ ਪਿੰਡ ਤਾਂ ਸੁੱਖ ਸਾਂਦ ਐ? ਜਿਹੜੀ ਪਰਸੋਂ ਜਿ ਆਈ ਸੀ, ਕਿਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨੀਂ, ਕਿਆ ਮਾੜਾ ਚੰਗਾ? ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਇਉਂ ਮੁੰਨੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਤਕਲੀਫ ਹੈ ਜ਼ਰੂਰ ਤੁਕੋਈ।

- ਬਹਿਨ ਕਾ ਗੋਣਾ ਪੜਨਾ ਹੈ ਅਸਾੜ, ਖਿ।

- ਗੋਣਾ ਪੜਨੈ? ਸੋਹਰੀ ਦਿਆ, ਹੋਰ ਮੂੰਹੋਂ ਲ, ਨਿਕਲਦੀ ਮਲੋ-ਮੱਲੀ, ਹੋਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਐ ਭਲਾ?

'ਲੇ ਪੱਟਿਆ ਪਹਾੜ, ਨਿਕਲਿਆ ਚੂਹਾ। ਐਨੀ ਗੱਲ ਪਿਛੇ ਕੱਲ ਦਾ ਐ ਹੋਇਆ ਪਿਆ, ਜਿਮੋ ਕੁਤੀੜ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਕੀੜੇ ਪਏ ਹੋਣ। ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਕੀ ਐ ਤੂੰ ਤਿੰਨ ਲੈ ਜੀਂ, ਹੋਰ ਦੱਸ! ਬਸ ਆਹੀ ਗੱਲ! ਕਰ ਤੀ ਨਾ ਉਹੋ ਪੁਰਬੀਆਂ ਆਲੀ। ਸੋਹਰੀ ਦਿਆ, ਐ ਤਾਂ ਸੋਚ, ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ। ਕੋਈ ਸੀਰੀਆਂ ਸਾੜੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰੱਖਿਆ ਐ ਸਾਬ, ਕਤਾਬ ਤੇਰੇ ਨਾਲ? ਸਹੀ ਪੁੱਛੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਾਂ ਆਗੂੰ ਰਿਹੋਂ। ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਦੇਹ ਨੂੰ ਲੁਕਾਈ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਈ ਦੱਸ, ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਲੂੰ ਤੇਰੇ ਤੋਂ।

ਜੇ ਹੁਣ ਹਥੀ-ਨਥੀ ਵਿਚ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ ਤੈਨੂੰ, ਮੂੰਹ ਫੇਰ ਲਾਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ? ਹਤ ਤੇਰੀ। ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਗਾਲ ਨਿਕਲਦੀ ਐ ਮਲੋ-ਮੱਲੀ। ਪੈਸੇ ਸਹੁਰੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਮੇਲ ਐ। ਆਹ ਦਾਣੇ ਕੱਢਾਂਗੇ ਤੇ ਆੜਤੀਏ ਤੋਂ ਫੜਕੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿਉਂ, ਹੋਰ ਕੀ?' ਪਰ ਉਹ ਕਹਿ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਤਾਂ

ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਸਕੇ-ਸਰਬੰਧੀ ਨੂੰ ਠੰਗਣਾ ਪੈਣਾ ਐ। ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਭਾਰ ਬੁਝਿਓ ਉਠਾਉਣਾ ਏਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਆਸਾਂ ਹੀ ਵਾਢੀ ਉਤੇ ਨੇ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤੰਗੀਆਂ-ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਕੇ ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਕੀੜੀਆਂ ਤੁਰਨ ਲਗ ਪਈਆਂ।...

ਲੇਖਕ ਸੂਤਰ ਧਾਰ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਲ ਤੇ ਜੋ ਬੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਆਪ ਮਹੇਂਦਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:

- ਮਹੇਂਦਰ, ਸੋਹਰੇ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਕੀ ਸੀ। ਭਮੋਂ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜੀ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਪਰ ਘਰ ਦੇ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਦਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਐ। ਸੋਹਰੀਆ ਖੁੱਡਾਂ ਹੀ ਬਾਹਲੀਆਂ ਨੇ ਭਰਨ ਗੋਚਰੀਆਂ। ਨਾਲੇ ਆਪਣੀ ਜੀਤੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪੱਕਾ ਹੋਇਐ ਐ ਹਾੜ੍ਹ ਦਾ।'' ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚਦਾ ਸੀ, ਮਹੇਂਦਰ ਨੂੰ ਕਹੂੰ, ਐਤਕੀ ਦੇ ਸਾਲ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤੇਰਾ ਮੈਂ ਵਰਤ ਲਾਂ।

ਸੂਤਰਧਾਰ(ਇਕ ਪਾਸੇ)- ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਤੇ ਡਾਢੀ ਨਮੋਸ਼ੀ ਆਈ। ਉਹਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬੁਠ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਸੁਣਦਿਆਂ ਮਹੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੁਆਲੇ ਪਸਰੀ ਕਾਲੋਂ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਿਆ।

ਧਰਮ ਸਿੰਘ- ਖੈਰ ਤੂੰ ਐਂ ਦਿਲ ਛੋਟਾ ਨਾ ਕਰ, ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਟ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੂੰ ਐਪਰੋ-ਉਪਰੋਂ ਹੱਥ ਪਲਾ ਮਾਰਨ ਦਾ।

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨਾਟਕ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮਹੇਂਦਰ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਅਜੀਬ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਥਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ। ਨਾਟਕ ਕਈ ਪਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਉੱਪ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨਾਥਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਮਾਜ ਉਤੇ ਤੀਖਣ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹਨ।

ਟੀ.ਵੀ ਰਾਹੀਂ ਹੁਣ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਫਲੈਸ਼ਬੈਕ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਡੂੰਘਿਆਈ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੰਚ ਨਾਟਕਾਂ 'ਚ ਵੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਈ ਸਫਲ ਤਜਰਬੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਣੇ ਤੇ ਸੱਖਣੇ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਕੂਲ ਆਫ ਡਰਾਮਾ ਦੇ ਉਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੋਚਾਂ ਵੱਧ ਪੁਸ਼ਟਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ

ਕਲਾ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ

- ਜਲਦੀ ਚਲੇ ਆਨੇ ਕੋ ਬੋਲਾ।
- ਚਲਾ ਜਾਈਂ ਫੇਰ। ਵਾਢੀ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ।
ਬਿੰ ਕੀ ਤੈਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਕੱਛੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਨੇ ਕਿਕੁਤੀੜ ਦੀ ਫੈਮਲੀ ਪਲੈਨ ਕਰਨੀ ਐ।
- ਬਾਤ ਤੋਂ ਯੇਹ
- ਬਾਤ ਨੂੰ ਸੋਹਰੀ ਦੀਏ ਕਮਜਾਤੇ, ਤੈਂ ਕਿਤੇ ਮਨੋਹਰ ਤੋਂ ਜਾਜਤ ਲੈਣੀ ਐ। ਵਾਢੀ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਦਾਣੇ ਕਢਵਾ ਦੀ ਲਾ ਜਾਈ ਚਿੱਤੜਾਂ ਨੂੰ ਅੰਡੀਆਂ। ਮੈਂ ਆਪੇ ਪਿਛੋਂ ਅੱਖਾਂ-ਸੱਖਾ ਹੋ ਕੇ ਸੋਢੀ ਬੀਜ ਲੂੰ। ਹੋਰ ਦੱਸ, ਐਵੇਂ ਹਾਕਲ-ਬਾਕਲ ਹੋਇਆ ਫਿਰਦੋਂ।

-ਬਾਤ ਬੋਲਾ ਕਿ ਸਿਰਦਿਆਹ ਸੇ ਦੂਈ ਹਜ਼ਾਰ ਡਵਾਸ ਲਈ ਲੇਨਾ। ਗੋਣ ਪੜ੍ਹਤ ਹੀ ਆ ਜਾਉਗਾ ਕਾਮ ਪੇ। ਸਾਰਾ ਹਿਸਾਬ ਚੁਕਤਾ ਕਰ ਦਿਉ। ਮਹੇਂਦਰ ਸਹਿਜ- ਸੁਭਾਵਕ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਕੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ? ਇੱਥੇ ਲੇਖਕ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਟਕੀ ਪਾਤਰ ਦੀ ਇਹੋ ਮੁਸ਼ੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਜੁਬਾਨ ਹੀ ਠਾਕੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਦਿਲ ਗੋਤੇ ਖਾਣ ਲੱਗਿਆ। ਕਿਨੀਆਂ ਹੀ ਖੁੱਡਾਂ ਨੇ ਹਾੜ੍ਹੀ ਦੀ ਫਸਲ ਆਈ ਤੋਂ ਭਰਨ ਆਲੀਆਂ। ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਾਲੇ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਗੋਤੇ ਮਾਰ ਚੁੱਕੇ ਨੇ। ਸਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮੀ ਦੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਤੋਂ ਫੜਕੇ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਢਾਈ-ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਫੁੰਮਣ ਕਰਾੜ ਦਾ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਐ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਹੁਪਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੂੰਹੋ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਐ, ਕੁਣੀਆਂ ਕੱਤੇ ਵਿਚ ਰੰਗੜ ਝੋਟੀ ਫਲ ਸਿੱਟ ਗਈ ਸੀ, ਛੇਵੇਂ ਮਹੀਨੇ, ਆਪ ਵਾਹਵਾ ਬੇਚ ਗਈ। ਹਜ਼ਾਰ ਉਦੋਂ ਲਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਲਾ ਹੋਵੇ ਨਾਮੀ ਦੀ ਮਾਸੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਜਮੇਰ ਸਿਉਂ ਦਾ, ਵਿਚਾਰੇ ਨੇ ਮੋਕਾ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਦੇ ਵੀ ਦੇਣੇ ਐ। ਖੈਰ ਇਹ ਸਭ ਕਾਮੇ ਦਾ ਤਾਂ ਸਰ ਜਾਂਦਾ। ਜੀਤੀ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਸਾਲ ਭਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਏ ਐ, ਵਿਆਹ ਲੈਣ ਲਈ। ਹੁਣ ਦਾ ਇਹ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਕਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਪਿਆ।